

รู้จักศาลต่าง ๆ ในประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้จัดโครงสร้างอำนาจตุลาการเป็นระบบศาลคู่ คือให้มีศาลหลายระบบ โดยแต่ละระบบต่างก็มีศาลสูงสุดของตนเองแยกจากกัน เช่น ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดในระบบศาลยุติธรรม ส่วนศาลปกครองสูงสุดเป็นศาลที่มีอำนาจสูงสุดในระบบศาลปกครอง และกำหนดลักษณะของประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจแตกต่างกัน จึงควรทำความเข้าใจถึงขอบอำนาจของศาลแต่ละระบบดังนี้

๑. ศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีมาตั้งแต่เดิมคู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทย มีอำนาจตัดสินคดีต่าง ๆ เช่น ฆ่าผู้อื่น คดีทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ บุก รุก ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งเป็นคดีที่ศาลมีอำนาจลงโทษทางอาญา เช่น ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ หรือ ริบทรัพย์สิน ซึ่งเราเรียกว่า คดีอาญา

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอีกกลุ่มหนึ่ง เราเรียกว่า คดีแพ่ง ที่เรารู้จักกันดี คือ คดีกู้ยืม จำนอง ซื้อขาย

สัญญาต่าง ๆ หรือการเรียกให้ชดใช้ค่าเสียหาย มุ่งเรียกร้องให้ชดใช้เงินคืน กระทำการหรืองดเว้นการกระทำบางอย่าง ไม่ได้มุ่งลงโทษจำคุกหรือลงโทษทางอาญา

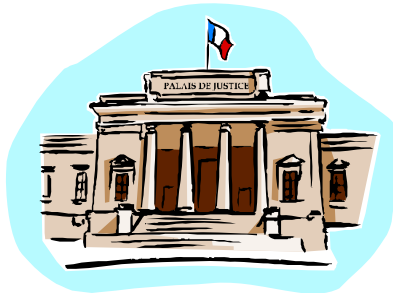

นอกจากคดีแพ่งแล้วยังมีคดีที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น กรณีเด็กหรือเยาวชนทำผิด ยกพวกตีกันหรือไปลักทรัพย์ รวมทั้งคดีสามีภรรยาฟ้องหย่ากัน หรือต้องการค่าเลี้ยงดูบุตร คดีกลุ่มนี้ต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัว ส่วนคดีที่เกี่ยวกับนายจ้าง ลูกจ้าง เรียกว่า คดีแรงงาน ต้องฟ้องต่อศาลแรงงาน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรม กรณีที่เป็นหนี้มาก ๆ ที่เรียกว่า หนี้สินล้นพ้นตัว ถ้าจะฟ้องกันต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรม ส่วนที่เรียกว่า ศาลล้มละลาย นอกจากนั้นในคดีเกี่ยวกับการปลอมแปลงซีดี หรือคัดลอกเพลง ตำรา นิยาย หรือภาพยนตร์ ซึ่งเรียกว่าการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือคดีทรัพย์สินทางปัญญา

ต้องฟ้องต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญา ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับภาชีอากรต้องฟ้องต่อศาลภาชีอากร ซึ่งทั้งศาลล้มละลาย ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และศาลภาชีอากร ก็เป็นศาลในระบบศาลยุติธรรมเช่นกัน

นอกจากนี้แล้วคดีประเภทใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลระบบอื่น รัฐธรรมนูญกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม

๒. ศาลปกครอง

ศาลปกครองเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นศาลใหม่แยกออกมาจากศาลยุติธรรม กล่าวได้ว่า ศาลปกครอง เป็นศาลที่มีอำนาจตัดสินคดีที่เรียกว่า “คดีปกครอง”

คดีปกครองจะมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ประชาชนทั่วไป
๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
๓. หน่วยงานรัฐ

ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสามข้างต้น อาจมีข้อขัดแย้งกันเห็นไม่ตรงกัน โดยทั่วไปมักเป็นกรณีที่ประชาชนไม่เห็นด้วยหรือขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีข้อโต้แย้งกับหน่วยงานของรัฐ หรือ แม้กระทั่งหน่วยงานของรัฐขัดแย้งกัน

สิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นแตกต่างกันจนเป็นข้อพิพาทนั้นเป็นเรื่องที่โต้แย้งกันสืบเนื่องจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานทางปกครอง เรียกว่า “การกระทำทางปกครอง” “สัญญาทางปกครอง” และ “การกระทำละเมิดทางปกครอง”

การกระทำทางปกครองเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐออกคำสั่ง หรือกฎ แล้วทำให้ประชาชน หรือตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับผลกระทบต่อสิทธิ หรือแม้แต่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เช่น เจ้าหน้าที่ของเทศบาลออกคำสั่งไม่อนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง ผู้ขออนุญาตเห็นว่า การที่เทศบาลมีคำสั่งไม่อนุญาตไม่ถูกต้องเป็นการออกคำสั่งโดยไม่มีอำนาจ

นอกเหนืออำนาจ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามรูปแบบ หรือขั้นตอน หรือเลือกปฏิบัติโดยอนุญาตให้เจ้าของที่ข้างเคียง สร้างได้ แต่ของตนไม่อนุญาต หรือกำหนดขั้นตอนให้ต้องทำมากมายเป็นภาระเกินสมควรเหตุใดเหตุหนึ่งหรือหลายเหตุที่กล่าวมาก็สามารถฟ้องเจ้าหน้าที่เทศบาล และเทศบาลในฐานะหน่วยงานของรัฐต่อศาลปกครองได้ กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐละเลยต่อหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควรก็เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานทางปกครองกระทำให้เกิดความเสียหาย เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐปลอมลายมือชื่อผู้บังคับบัญชาไปเบิกเงินแล้วยกออกไปถือว่าเป็นกรณีการทำละเมิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ คดีอยู่ในอำนาจศาลปกครอง

คดีเกี่ยวกับสัญญาที่เป็นสัญญาทางปกครอง เช่น กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง ทำสัญญาจ้างบริษัทก่อสร้าง สร้างอาคารโรงพยาบาล หรือนักเรียนของโรงเรียนทหารทำสัญญารับทุนเพื่อศึกษาและต้องกลับมารับราชการ ก็ถือว่าเป็นสัญญาทางปกครอง รวมทั้งกรณีสัญญาที่หน่วยงานของรัฐให้สัมปทานต่าง ๆ ก็เป็นสัญญาทางปกครองอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

นอกจากนั้น จะเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะว่าให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง และมีประเภทคดีที่กฎหมายกำหนดให้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ได้แก่ คดีเกี่ยวกับเรื่องวินัยทหาร การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการและคดีที่กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญา ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น ๆ

ข้อสังเกต เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ อาจฟ้องประชาชนที่ศาลปกครองได้ หากมีกรณีที่เกี่ยวข้องและอยู่ในอำนาจศาลปกครอง

๓. ศาลทหาร

ในเวลาปกติที่ไม่ใช่ช่วงสถานะสงคราม มีการรบ หรือประกาศกฎอัยการศึก ศาลทหารมีอำนาจหน้าที่พิพากษาคัดสินคดี ผู้ที่ทำผิดต่อกฎหมายทหาร หรือกฎหมายอื่นในทางอาญา บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร คือ

๑) บุคคลที่เป็นทหารตั้งแต่พลทหาร นายทหารประทวน และนายทหารชั้นสัญญาบัตร ซึ่งนายทหารชั้นสัญญาบัตรนี้ แม้จะนอกประจำการก็อาจต้องขึ้นศาลทหารในบางกรณี

๒) นักเรียนทหาร

๓) ทหารกองเกินที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารรับตัวไว้เพื่อเข้าประจำการในหน่วยทหาร

๔) พลเรือนที่สังกัดในราชการทหาร เมื่อทำผิดในหน้าที่ราชการทหาร หรือทำผิดอื่นเฉพาะในสถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

๕) บุคคลซึ่งต้องขัง หรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารโดยชอบด้วยกฎหมาย

๖) เชลยศึก หรือชนชาติศัตรูที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

ถ้าบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารดังกล่าวไปทำผิดร่วมกับบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจศาลทหารจะฟ้องต่อศาลทหารไม่ได้

คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือนคดีที่ต้องดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน หรือหากศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ฟ้องต่อศาลทหารไม่ได้ต้องไปดำเนินคดีในศาลพลเรือน

แต่อย่างไรก็ตาม แม้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแต่ศาลพลเรือนประทับฟ้องไว้แล้ว ก็ให้ศาลพลเรือนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

ข้อสังเกต

ศาลพลเรือนในความหมายของพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ หมายถึง ศาลที่ไม่ใช่ศาลทหาร ซึ่งในขณะนั้นมีแต่ศาลยุติธรรม

เหตุใดต้องมีคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด อำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

แม้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะกำหนดขอบอำนาจของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และ ศาลทหารไว้ และได้ยกตัวอย่างบางกรณีดังที่กล่าวมาแล้ว แต่บุคคลแต่ละคนหรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องอาจมองเห็นถึงความแตกต่างกันของวิธีพิจารณาของแต่ละศาล รวมทั้งสถานะของตนเอง เช่น ตนเป็นข้าราชการ เป็นทหาร อาจได้รับความคุ้มครองบางประการต่างจากประชาชน จึงต้องการเข้าสู่กระบวนการที่ตนจะได้รับผลดี รวมทั้งการโต้แย้งว่าคดีของตนอยู่ในอีกศาลหนึ่งไม่ใช่ศาลที่ฟ้องกันนี้ก็ต้องใช้เวลาในการพิจารณาและอาจต้องไปเริ่มต้นที่อีกศาลหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์

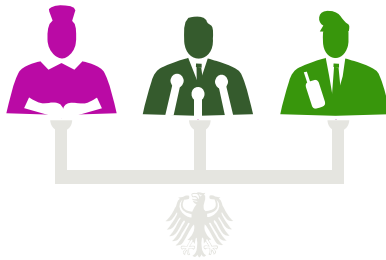
ของผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ในแง่มุมมองของศาลแต่ละศาลก็อาจมีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเขตอำนาจการโต้แย้งระหว่างองค์กรศาลต่างระบบน่าจะมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ในรูปเรื่องของลักษณะคดีที่มีการฟ้องยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีผลต่อการพิจารณาเขตอำนาจได้ และเพื่อให้ได้ข้อยุติเฉพาะในประเด็นเขตอำนาจให้เป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย จึงกำหนดให้มี “คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล” ขึ้น

องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

เพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นไปโดยผ่านการพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในลักษณะคดีแต่ละประเภทจึงกำหนดให้ มีตัวแทนจากศาลที่เกี่ยวข้องทุกศาลเป็นกรรมการ ซึ่งในปัจจุบันประกอบด้วย

- ก. ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ
- ข. ประธานศาลปกครองสูงสุด

- ค. หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร
- ง. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของศาลยุติธรรม
- จ. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของศาลปกครอง
- ฉ. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของศาลทหาร
- ช. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นซึ่งได้รับการคัดเลือกจากกรรมการตามข้อ ก.- ฉ.

ทั้งนี้ โดยมีเลขานุการศาลฎีกาเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นใน ๓ ลักษณะ คือ

ก. กรณีมีปัญหาว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด ยกตัวอย่างเช่น นายหนึ่ง ยื่นฟ้องร้อยตำรวจเอกสองต่อศาลยุติธรรม แต่ร้อยตำรวจเอกสองเห็นว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองจึงยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลยุติธรรม ต่อมาศาลยุติธรรมและศาลปกครองมีความเห็นขัดแย้งกันเรื่อง

เขตอำนาจศาล กรณีเช่นนี้ จะต้องมีการส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

ข. กรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกัน เช่น กรณีคำพิพากษาที่ถึงที่สุดของศาลยุติธรรมและศาลปกครองขัดแย้งกันในคดีที่มีข้อเท็จจริงเป็นเรื่องเดียวกัน เช่นนี้ คู่ความหรือผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำพิพากษาดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวได้

ค. กรณีอื่นที่อำนาจหน้าที่ระหว่างศาลขัดแย้งกันได้แก่

- กรณีที่มีการขัดแย้งกันระหว่างศาลในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา
- การยื่นคำร้องต่อศาลก่อนฟ้องคดีตามที่กฎหมายบัญญัติ
- การสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนฟ้องคดี
- การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
- การปฏิบัติตามการตามอำนาจหน้าที่ประการอื่นของศาล

ข้อสังเกต การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการเป็นเรื่องเฉพาะกรณีอำนาจหน้าที่ระหว่าง“ศาลต่างระบบ”

ขัดแย้งกันเท่านั้นหากเป็นเรื่องเขตอำนาจศาลขัดแย้งกันภายในศาลระบบเดียวกัน เช่น การขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาลระหว่างศาลแขวงและศาลจังหวัดซึ่งเป็นศาลในระบบศาลยุติธรรม คณะกรรมการไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด

เขตอำนาจศาลขัดแย้งกันได้อย่างไร

ด้วยระบบศาลในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร การขัดแย้งกันระหว่างศาลในเรื่องอำนาจหน้าที่ของศาลแต่ละระบบจึงเกิดขึ้นได้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดลักษณะของการขัดแย้งกันเรื่องอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลไว้ดังนี้

ก. เขตอำนาจศาลขัดแย้งกัน

การขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาลในกรณีนี้เกิดขึ้นได้ใน ๓ กรณีต่อไปนี้

- ◆ คู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลต่อศาลนั้นว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจศาล แต่อยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง หรือ

- ◆ ศาลในคดีนั้นเห็นเองว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของตน แต่อยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง

ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลที่รับฟ้องจะต้องจัดทำความเห็นว่าจะคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลใด แล้วส่งไปให้อีกศาลหนึ่งซึ่งคู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องหรือศาลนั้นเองเห็นว่าจะคดีอยู่ในเขตอำนาจ

- หากศาลทั้งสองศาลมีความเห็นพ้องกันว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ถือว่าไม่มีการขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาล
- หากศาลทั้งสองศาลมีความเห็นต่างกันว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ถือว่ามีการขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาล

ยกตัวอย่างเช่น นาย ก จำเลย ถูกฟ้องคดีที่ ศาลยุติธรรม แต่นาย ก เห็นว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของ ศาลปกครอง จึงยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลต่อ ศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมจะต้องทำความเข้าใจเห็นว่าคดีอยู่ใน เขตอำนาจของศาลใดแล้วส่งไปศาลปกครอง ถ้าศาลปกครอง เห็นด้วยกับศาลยุติธรรมถือว่าปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลเป็น ยุติและให้ถือไปตามนั้น

แต่ถ้าศาลยุติธรรมและศาลปกครองเห็นต่างกัน กรณีเช่นนี้ศาลยุติธรรมต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัย ชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

◆ กรณีมีการนำข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันฟ้องต่อ ศาลที่มีเขตอำนาจแตกต่างกันตั้งแต่ ๒ ศาลขึ้นไป ถ้าคู่ความหรือศาลเห็นว่าคดีนั้นไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด

ศาลหนึ่งที่ได้รับฟ้อง ก็สามารถดำเนินการให้มีการชี้ขาดเรื่องเขตอำนาจศาลได้ต่อไป

เช่น กรณีมีหน่วยงานทางปกครองยื่นฟ้องนายหนึ่งที่ศาลปกครอง แต่ในขณะที่เดียวกัน นายหนึ่งก็ยื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองที่ศาลยุติธรรม เช่นนี้ นายหนึ่งหรือหน่วยงานทางปกครองมีสิทธิยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลที่ตนเองตกเป็นจำเลย (กรณีศาลยุติธรรม) หรือผู้ถูกฟ้องคดี (กรณีศาลปกครองได้)

◆ กรณีที่เคยมีการฟ้องคดีต่อศาลหนึ่งแล้วศาลนั้นไม่รับฟ้องเพราะเหตุที่ศาลนั้นเห็นว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง เช่นนี้ เมื่อมีการนำคดีดังกล่าวมาฟ้องยังอีกศาลหนึ่งและศาลนั้นเห็นว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของตน เช่นเดียวกัน ศาลดังกล่าวจะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ยกตัวอย่างเช่น นายหนึ่งยื่นฟ้องหน่วยงานทางปกครองที่ศาลยุติธรรม แต่ศาลยุติธรรมไม่รับฟ้องเพราะเห็นว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของตนแต่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง เมื่อนายหนึ่งนำคดีไปฟ้องยังศาลปกครอง และศาลปกครองเห็นว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของตนเช่นเดียวกัน กรณีนี้ศาลปกครองจะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ข. คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกัน

ในบางกรณีอาจมีความเป็นไปได้ที่มีการนำคดีที่มีข้อเท็จจริงในเรื่องเดียวกันไปฟ้องยังศาลสองระบบ และในระหว่างพิจารณาพิพากษาคดีไม่มีการโต้แย้งเขตอำนาจศาล แต่มาปรากฏภายหลังว่าศาลแต่ละศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดที่ขัดแย้งกัน ในกรณีเช่นว่านี้ คู่ความหรือผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำพิพากษาดังกล่าวมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อขอให้วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวได้

**ใครมีสิทธิเสนอเรื่องให้คณะกรรมการ
วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลบ้าง**

การเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลต้องแยกพิจารณาดังนี้

ก. กรณีปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาล

กรณีเช่นนี้ “คู่ความ” ไม่มีสิทธิเสนอเรื่องโดยตรงต่อคณะกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการชี้ขาดเขตอำนาจศาลเป็นไปอย่างถูกต้องและรัดกุม กฎหมายจึง

กำหนดให้ “ศาล” เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาชี้ขาดของคณะกรรมการ

อย่างไรก็ตาม หาก คู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องคดี (ได้แก่ จำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดี) เห็นว่าศาลที่ตนตกเป็นจำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ก็มีสิทธิยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลต่อศาลนั้นได้ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

- ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาล ได้แก่ คู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลนั้นเท่านั้น
- จัดทำในรูปแบบ “คำร้อง” โต้แย้งเขตอำนาจศาล คำให้การไม่ถือเป็นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาล
- กำหนดเวลาในการยื่นคำร้อง จะต้องยื่นต่อศาลที่รับฟ้องก่อนวันสืบพยานสำหรับศาลยุติธรรมหรือศาลทหาร หรือก่อนวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรกสำหรับศาลปกครอง

ข. กรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาล
ขัดแย้งกัน

- ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ได้แก่ คู่ความหรือบุคคลซึ่งได้รับ
ผลกระทบโดยตรงจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ขัดแย้ง
กันของศาลต่างระบบ

- คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ขัดแย้งกันต้องเป็น
คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุด

- การยื่นคำร้องเป็นไปเพื่อขอให้วินิจฉัยเกี่ยวกับการ
การปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้

- คู่ความหรือบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบอาจยื่นคำร้อง
โดยตรงต่อคณะกรรมการ

- กำหนดเวลายื่นคำร้อง ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่
คำพิพากษาหรือคำสั่งที่ออกภายหลังถึงที่สุด

รูปแบบคำร้อง

คู่ความต้องยื่นคำร้องต่อศาลโดยต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

๑. ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
๒. ชื่อและที่อยู่ของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสีย
๓. เหตุแห่งการยื่นคำร้อง โดยระบุถึงศาลที่รับฟ้อง ศาลที่อ้างว่ามีเขตอำนาจ คำพิพากษา หรือคำสั่งหรือการดำเนินการบรรณพิจารณาใดๆ ของศาลที่เป็นเหตุให้ต้องยื่นคำร้อง
๔. คำขอให้ศาลหรือคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยอย่างหนึ่งอย่างใด พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน
๕. ลายมือชื่อผู้ร้อง

ขั้นตอนการเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ก. กรณีปัญหาเขตอำนาจศาลขัดแย้งกัน

เมื่อมีการยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาลต่อศาลที่รับฟ้อง ศาลจะจัดทำความเห็นเรื่องเขตอำนาจแล้วส่งไปยังศาลที่คู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องเห็นว่าคดีอยู่ในเขตอำนาจ

◆ หากศาลทั้งสองศาลมีความเห็นพ้องกันว่า คดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ถือว่า *ไม่มีการขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาล* และถือว่าปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลเป็นอันยุติ กล่าวคือ

- หากศาลเห็นตรงกันว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลเดิมที่รับฟ้อง ศาลจะมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเดิมนั้นต่อไป

- หากศาลเห็นตรงกันว่า คดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง ศาลเดิมอาจมีคำสั่งให้โอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่ง หรือมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่ความไปฟ้องศาลที่มีเขตอำนาจก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมคำสั่งดังกล่าวถือเป็น

ที่สุด และมีให้ศาลที่อยู่ในลำดับสูงขึ้นไปยกเรื่องเขตอำนาจศาลขึ้นพิจารณาอีก

◆ หากศาลทั้งสองศาลมีความเห็นต่างกันว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ถือว่ามีการขัดแย้งกันเรื่องเขตอำนาจศาล ศาลแรกที่รับฟ้องจะต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการทำการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องเขตอำนาจศาลต่อไป

ข. กรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกัน

ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องโดยตรงต่อเลขานุการคณะกรรมการพร้อมสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลที่ขัดแย้งกันและสำเนาเอกสารในสำนวนความที่จำเป็น

การพิจารณาและวินิจฉัยของคณะกรรมการ วินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

การวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล เป็นไปในรูปแบบของของคณะกรรมการซึ่งต้องมีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาลงมติรับเรื่องและการทำคำวินิจฉัย ทั้งนี้ เมื่อคณะกรรมการมีมติรับเรื่องแล้ว จะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องดังกล่าวภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็น คณะกรรมการจะลงมติให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๓๐ วัน

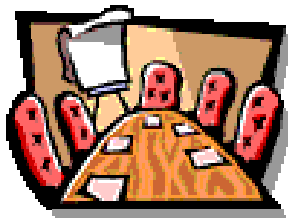

ผลคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุดมีผลผูกพันคดีนั้นและมีผลผูกพันศาลลำดับสูงของศาลนั้นด้วย กล่าวคือ ศาลจะยกเรื่องเขตอำนาจศาลขึ้นพิจารณาอีกไม่ได้

การดำเนินการของศาลภายหลัง คณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาด

- ◆ กรณีปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลขัดแย้งกัน
  - ก. ถ้าคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลผู้ส่งเรื่อง(ศาลที่รับฟ้อง) ศาลนั้นจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป
  - ข. ถ้าคดีอยู่ในเขตอำนาจของอีกศาลหนึ่ง ศาลที่รับฟ้องอาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้
    - มีคำสั่งให้โอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจ
    - มีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่ความไปฟ้องยังอีกศาลหนึ่งที่มีเขตอำนาจ
- ◆ กรณีคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุดระหว่างศาลขัดแย้งกัน ศาลที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการตามคำวินิจฉัยชี้ขาดดังกล่าว

การขอคัดสำเนาคำวินิจฉัย

เมื่อคณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลแล้ว เลขานุการคณะกรรมการจะส่งคำวินิจฉัยดังกล่าวไปยังศาลผู้ส่งเพื่อให้ศาลอ่านคำวินิจฉัยให้คู่ความหรือผู้เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว และเมื่อศาลได้แจ้งผลการอ่านคำวินิจฉัยชี้ขาดมายังคณะกรรมการแล้ว บุคคลทั่วไปสามารถขอคัดสำเนาคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาดของคณะกรรมการอันรับรองถูกต้อง ทั้งนี้ ผู้ร้องจะต้องยื่นคำขอต่อเลขานุการคณะกรรมการและเสียค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่เลขานุการคณะกรรมการกำหนด